

Hvor Middelalderen begynder -

Politiske Tilstande i Centralarabien.

Af Prof., dr. J. Østrup.

Ameen Rihani: Ibn Saoud of Arabia. His people and his land. London 1928. 80.

Arabien har lige fra Oldtiden været „det lukkede Land“. Vanskeligt var det til alle Tider at trænge ind i, endnu vanskeligere at komme tilbage fra, hvad den skarpsynede Strateg, Alexander den Store, der en Tid tumlede med Planer om et Togt til Arabien, var fuldt ud klar paa. Medens lange Kyststrækninger ellers plejer at betyde større Tilgængelighed, er her det modsatte Tilfældet paa Grund af den arabiske Kysts Fattigdom paa Havne, navnlig paa Vest- og Sydsiden. Og paa Nordsiden, hvor Arabien har den landfaste Forbindelse, ligger de mægtige Strækninger af Sandørken omkring Djof spærrende i Vejen. De store Afstande og først og fremmest Landets Fattigdom, der ikke indbød til Erobring, har gennem Aartusinderne været det bedste Værn mod uvelkomne Fremmedes Indtrængen; Trækket er for Arabiens Vedkommende bestandigt kun gaaet udad, nemlig naar Trykket af Overbefolkning i det ufrugtbare Land krævede en Aflastning, og naar dette Tryk faldt sammen med en religiøs Bevægelse, kunde der ske store Ting; Fanatikere er altid tapre, men navnlig, naar de tillige er sultne.

Ogsaa selve denne Fanatisme, der saa let fremelskes i Arabernes lidenskabelige og følsomme Sind, har — med forskellig Styrkegrad i de forskellige Perioder — kun kunnet bidrage til at forstærke Utilgængeligheden; at de to vigtigste Byer i hele Landet forblev lukkede for alle Bekendere af andre Religioner end Landets egen, blev af væsentlig Betydning for hele Forholdet til Omverdenen.

I vore Dage, hvor Færdselslinjerne skyder sig ind overalt, enten de bevægende Aarsager er af økonomisk, militær eller videnskabelig

Natur, har dog heller ikke Arabien kunnet vedblive at være et lukket Land i samme Grad som før. I de sidste Aartier før Verdenskrigen gav Tysklands Bestræbelser for at skabe sig en Fortrinsstilling i den nærmere Orient ogsaa Egnen omkring den persiske Havbugt Betydning for den europæiske Storpolitik; de ulyksalige Planer om Bagdadbanen, der skulde være Tysklands sikreste Fremstød mod det britiske Herredømme i Indien, gjorde Shejken i Kuwait, hvem ingen i Europa ellers vilde have skænket en Tanke, til en værdifuld Brik i det store Skakspil, og ved Englands Virksomhed for at sikre sig den persiske Havbugt og dens Kyster og ved Tyrkiets samtidige Arbejde for at føre Banen fra Syrien frem mod Medina og Mekka, blev paa en Gang ogsaa, hvad der foregik inde i selve det afsides Arabien, af politisk Interesse.

Til disse Egne havde man ellers ikke hørt meget siden det nitende Aarhundredes Begyndelse. Da Wahhabiterne i 1804 erobrede Mekka, gik der et Gys gennem hele Islam; den Fanatisme, der — i selve Religionens Navn — turde øve Vold mod denne Religions største Helligdom, syntes dog for uhyggelig. Det var den tyrkiske Sultan, der i sin Egenskab af Kalif, den samlede muhammedanske Menigheds religiøse Overhoved, skulde kræve Hævn for denne Formastelighed; men Konstantinopel laa med de Tidens Trafikmidler saare fjærnt fra Centralarabien, og de daværende tyrkiske Sultaner havde foreløbigt nok at gøre med at hytte sig selv under Napoleonskrigenes Stormvej. Først da dette var ophørt, kunde Sultankalifen lade sin ægyptiske Vasal, Muhammed Ali, vende sine Vaaben mod Wahhabiterne; Aar 1818 blev disses hidtilværende Hovedstad Derejja indtaget og ødelagt.

Wahhabiterne, disse udholdende Puritanere, fandt under deres gamle Herskerslægt Ibn Saûd et nyt Hovedsæde i det mere afsides og derfor sikrere Riad længere mod Øst, men med den politiske Magtstilling var det forbi for lange Tider. Magten i Centralarabien kom mere og mere til at ligge i den nordligere By Hail, hvor Slægten Ibn Rashid, der beherskede de talstærke Shammarstammer, havde sit Sæde. Sit Højdepunkt naaede denne Æt under Muhammed ibn Rashid der regerede 1870—97; han betegnedes i sin Samtid ofte i daglig Omtale som el-kebir, den Store. Den tyrkiske Regering, der ganske ligesom før dens Tid Romere og Persere altid stræbte at bevare en vis Ligevægt mellem de frie Høvdinge paa Rigets Grænser, saa med stor Mistænksomhed paa Muhammed ibn Rashids Færd og søgte blandt andet, saa vidt muligt, at holde ham borte fra Berøring med Europæere, fordi man overalt frygtede Spioner og politiske Intriger. Da jeg i 1892 var i Damaskus, vilde jeg gerne have aflagt Ibn Ra-

shid et Besøg i Hail, men den daværende tyrkiske Generalguvernør nægtede mig Tilladelse og erklærede, at hvis jeg alligevel gjorde et Forsøg, vilde jeg blive stoppet, naar jeg kom til Bosraeski-Shâm, som den Gang var Tyrkernes yderste Station mod Ørkenen. Naturligvis kunde jeg have listet mig udenom, men at Tyrkerne senere vilde faa dette at vide, kunde ikke undgaas, og da jeg for kommende Rejseplaner i den syriske Ørken og i Lilleasien vilde være afhængig af den officielle tyrkiske Velvilje, var der intet andet at gøre end at opgive Rejsen til Hail.

Efter Muhammed ibn Rashids Død i 1897, som nogle vilde paa-staa ikke var helt naturlig — han skulde med Tyrkernes Medvidende være bleven forgiven af en Slægtning — kom der en stormfuld Periode for de sidste Magthavere af Slægten Ibn Rashid. Ærgerrige Tronkræveres Mord paa Frænder satte Blodhævnens uhyggelige Maskineri i livlig Bevægelse, og der forefaldt en Række blodige Scener, hvor Lumskhed, Heltemod og Troskab blandedes mellem hverandre som i et Drama af Shakespeare. Men under disse Rystelser svækkedes Ættens Magt, og Enden paa Udviklingen blev, at det politiske Tyngdepunkt atter flyttedes tilbage til Riad.

Thi her var der fremstaaet en af de politiske Begavelser, hvorpaa Orienten netop i vore Dage synes at være saa rig; det var Centralarabiens nuværende Hersker, Kong Abdulaziz ibn Abdurrahman ibn Saûd.

Dennes Fader, Abdurrahman ibn Fajsal ibn Saûd, førte, saalænge Hail havde Overtaget, en ret ubemærket Tilværelse. Men Sønnen var ikke til Sinds at lade sig nøje med en almindelig Arabershejks tarvelige Lod. I Besiddelse af store, organisatoriske Evner skabte han sig en — til at begynde med meget beskeden — militær Styrke, og allerede fra dette Aarhundredes Begyndelse tog han fat paa at erobre fra Naboerne, men altid forsigtigt og vel forberedt.

Da den danske Rejsende Barclay Raunkiær i 1912 besøgte Riad, traf han ikke Abdulaziz, der var ude paa et af sine sædvanlige Togter, men kun Faderen, den gamle Abdurrahman, hvem han omtaler med megen Sympati. Raunkiær synes ikke at have faaet noget helt klart Begreb om Abdulaziz' allerede den Gang betydningsfulde Magtstilling; manglende Sprogkunderskaber samt overdrevne Forestillinger om de Farer, han overalt mente at være omgivet af, har vistnok forringet den ellers begavede Mands Evne til at anstille rigtige Iagttagelser om Mennesker, medens han havde et godt Blik for Naturforhold.

Allerede Aaret efter, 1913, var Abdulaziz kommen saa vidt, at han kunde fordrive Tyrkerne fra Kyststrækningen el-Hasa. Det var den

virksomme Midhat Pasha, den senere Ophavsmand til den første tyrkiske Forfatning, der under sin kortvarige Virksomhed som Guvernør i Bagdad i Begyndelsen af Halvfjerdserne havde taget Initiativet til disse Egenes Besættelse; han havde indset, at med denne vigtige Flankestilling vilde Tyrkerne have lettere ved at styre arabiske Angrebslyster, rettede mod Mesopotamien. Men om nogen økonomisk Udnyttelse af Landet blev der aldrig Tale; el-Hasa var som tyrkisk Besiddelse en blot og bar Militærkoloni. Og med rigtig politisk Forstaaelse benyttede Abdulaziz Øjeblikket ved Tyrkiets Svækkelse efter Balkankrigen; den eneste Mand, der i vor egen Samtid havde gjort noget virkeligt for Sikringen af Forsvaret af Osmannerrigets østlige Egne, Nazim Pasha, var jo tilmed bleven myrdet netop i Januar 1913. Nu var der Lejlighed, og Abdulaziz forstod at gribe den. Og de store Begivenheder i Europa gav snart de ungtyrkiske Magthavere noget ganske andet at tænke paa end at tage Hævn over den formastelige Araberhøvding.

Under Verdenskrigen sad Abdulaziz tavs og paa Lur. Denne Mand er fuldblods Beduin, og hans Taktik var ogsaa i dette afgørende Øjeblik Beduinernes sædvanlige: først at faa Sikkerhed for, hvem af de kæmpende Parter der er den stærkeste, førend man tager sit Parti. Men inden han var kommen fuldstændigt paa det Rene med dette, havde en anden arabisk Magthaver grebet Chansen ved Englands Søgen efter Hjælpetropper til Kampen mod Tyrkerne; Sherifen af Mekka, Husajn ibn Ali, gjorde sig dristigt til Talsmand for den samlede, arabisk talende Befolknings Frihedskrav og fik som saadan vidtgaaende Løfter af England; Husajn blev til Tak for den Hjælp, de arabiske Stammer ydede, gjort til Konge af Hedjaz, og ved Versaillestraktatens Undertegnelse stod hans Udsendinges Navne blandt de allierede Magters. Men de skønne Løfter blev aldrig holdt, og det blev ganske overladt til ham selv at befæste sin ret tvivlsomme Magtstilling.

Abdulaziz var næppe ked af, at han ikke selv var kommen med i Verdenskrigen; Hensynet til Fanatikerne blandt hans egne Undersaatter vilde have gjort hans Stilling vanskelig. Men han har sikkert været meget ked af, at Medbejleren til Magten i Arabien syntes at have faaet et betydelig Forspring. Men som alle virkelige Statsmænd forstod han at vente, og at tage det nærmeste først, og det nærmeste, det var Rivalen i Hail, Familien Ibn Rashid.

I 1921, medens den engelske Orientpolitik's Ledere var fuldt optagne af Begivenhederne i Tyrkiet, og medens den havesyge Kong Husajn sad i Mekka og kun tænkte paa at skrabe til sig, erobrede Abdulaziz Hail og gjorde Ende paa Dynastiet Ibn Rashid. De over-

vundne blev behandlede mildt; de skulde gøres til loyale Undersaatter i det udvidede Rige. Herefter burde Kong Husajn have forstaaet, at nu vilde Turen komme til ham; maaske har han ogsaa set Faren, men stolet paa, at England vilde dække ham. Mulige Forventninger i denne Retning blev imidlertid bittert skuffede. Der havde været et Øjeblik, da Kongen af Hedjaz havde været et nyttigt Redskab for Englands Politik, men dette Øjeblik var forlængst forbi, og desuden, havde Husajn ikke faaet sin rigelige Betaling i Anerkendelsen af hans Kongeværdighed? Hvis han ikke havde forstaaet at benytte Tiden til at skabe et fast og varigt Grundlag for denne, maatte det virkelig blive hans egen Sag.

I 1924 sendte Abdulaziz til den engelske Regering en Erklæring om, at han gav Afkald paa de Subsidier, 60,000 Pund Sterling aarligt, som han hidtil havde modtaget, idet han samtidigt havde forpligtet sig til ikke at foretage noget Skridt af større politisk Betydning uden først at have sikret sig Englands Samtykke. Denne Erklæring var ensbetydende med et Stød i Krigstrompeten, og det givne Signal blev hurtigt efterfulgt af Handling. Nu var det mod Husajn, at Angrebene blev rettet; den Styrke, som denne kunde mønstre, var baade i Tal og Organisation Wahhabiternes Hær langt underlegen. Den gamle Husajn havde aldrig selv været Krigsmand, og med hans ældste Søn Ali, der fik Anførslen, var det ikke stort bedre bevendt. Og Englænderne saa roligt til; de var maaske ikke helt utilfredse med, at selve den Mand, hvem man i 1915 og 1916 under Verdenskrigens Højtryk havde givet de allfor vidtgaende Løfter, forsvandt fra den politiske Skueplads. Saa blev da Resultatet, at Wahhabiterne drog ind i Mekka, hundrede og tyve Aar efter at de første Gang med Vaaben i Haand havde gæstet Profetens Fødeby. Husajn tyede til Djidda og søgte at redde Stumperne ved at abdicere til Fordel for sin Søn Ali, men det følgende Aar, 1925, maatte ogsaa denne opgive Spillet. Paa ganske moderne Vis lod Abdulaziz de ved Vaabenmagt vundne Resultater godkende ved en Folkeafstemning; i Januar 1926 vedtog Befolkningen i Hedjas, at Abdulaziz skulde være deres Konge. Senere føjedes hertil udtrykkeligt Titelen som Konge i Nedjd; hele Centralarabien var nu samlet i en Haand, og Organisationsarbejdet kunde begynde.

Først gjorde Abdulaziz et Forsøg paa at gaa endnu et Skridt ad den Erobringens Bane, som han havde betraadt med saa stort Held. England havde allerede 1920 gjort Husajns anden Søn Fajsal til Konge i den engelske Mandatstat Irak, efterat hans kortvarige Herskerdømme i Damaskus var bleven fejlet til Side af Franskændene. Men Befolkningen i Landet mellem Eufkrat og Tigris var nu ganske

som i Middelalderen af et meget uroligt Sindelag, og Fajsal sad i Virkeligheden kun paa de britiske Bajonetter, hvilket efter Gortchakofs berømte Ytring altid er et meget ubekvent Sæde. Her kunde altsaa formentligt gøres et Forsøg. Abdulaziz lod nogle af de til slige Foretagender altid vel oplagte Grænsestammer foretage Indfald i Irak; ved denne Form for Krigsførelse er der den politiske Fordel, at hvis det gaar godt, kan man selv indhøste Udbyttet, medens det, hvis det gaar skævt, ikke er forbundet med større Vanskeligheder at desavouere Underanførerne paa en næsten helt troværdig Maade.

Englænderne havde givet Abdulaziz frit Slag overfor Husajn ibn Ali, der foruden at være udygtig tillige havde den Fejl at repræsentere et Stykke daarlig britisk Samvittighed, men de var ikke til Sinds at lade nogen røre ved, hvad der var britisk Mandat; thi derved blev selve Englands Prestige sat paa Spil. De wahhabitiske Strejfkolonner blev, da de kom til Iraks Grænse, paa afgørende Maade vist tilbage af de engelske Flyvere; til Krigsførelsen i Ørkenen var Luftvaabnet netop det mest virksomme, og med en forholdsvis ringe Kraftudfoldelse blev det gjort begribeligt for Araberne, at Vejen til Mesopotamien absolut ikke egnede sig til Razziaer. Abdulaziz var selv den første til at lægge sig de indhøstede Erfaringer paa Sinde, og baade han og Englænderne lod, som om det Hele var en beklagelig Misforstaaelse fra arabisk Side.

Med Vaabenmagt var der altsaa intet yderligere at opnaa; ogsaa mod Nordvest, i Transjordanien, og mod Syd, i Distriktet omkring Aden, vilde mulige Fremstød berøre engelske Interesser, og dem havde man nu lært ikke at komme for nær. Men saa var der andre Veje frem til mere Magt, den religiøse Organisations og den økonomiske, og det er denne dobbelte Udvikling, der har sat Præget paa Centralarabien, som det er nu.

Kong Abdulaziz havde, baade medens han var optaget af Krigen med Kong Husajn af Hedjaz og senere, vaagent fulgt med i, hvad der foregik i de øvrige Dele af Islam. Mindst interesserede han sig for Abdulkrims Kamp i Marokko; han forstod med sit klare Blik for Realiteter, at disse Begivenheder laa altfor fjærnt til at kunne faa Betydning for ham, og at desuden den Krig, som den dristige Stammehøvding førte mod Franskmændene, netop paa Grund af sin udpræget lokale Karakter havde liden Udsigt til at give Sejr. Med langt mere anspændt Opmærksomhed hæftede han sig ved, hvad der foregik i Tyrkiet.

Det gamle Osmannerrige havde gennem Aarhundreder været Islams ypperste Magt; sit formelle Udtryk havde dette faaet allerede den Gang, da Sultan Selim den haarde efter Erobringen af Ægypten

1517 tilegnede sig Titlen som Kalif, det fælles aandelige Overhoved for hele den muhammedanske Menighed. Da Osmannerriget var gaaet ned ad Bakke i Magt og Anseelse, havde den kloge Abdulhamid II søgt at opnaa en Genrejsning ved at give den halvglemte Kaliftitel ny Glans; hvad der var tabt politisk, skulde genvindes ad Religionens Vej. Men nu, efter Verdenskrigen og efter Tyrkernes Sejr over Englands græske Vaabendrager, var det en hel ny Vind, der var begyndt at blæse fra det Land, som saa længe havde været betragtet som Islams Formur.

I Oktober 1923 var Tyrkiet bleven en Republik, og det følgende Foraar tog man det næste, afgørende Skridt, idet den store Nationalforsamling i Angora ved en simpel Afstemning vedtog at ophæve Kalifatet. Dette var utvivlsomt et Overgreb; thi Kalifatet var ikke en tyrkisk Institution, men en muhammedansk, og det kunde derfor ikke afskaffes uden Samtykke fra gyldige Repræsentanter for hele den islamiske Menighed. Det pludselige Skridt fra Angora kom som en uventet Overraskelse fra de øvrige muhammedanske Nationer, og der hævdede sig ogsaa straks Røster, som hævdede, at den tyrkiske Nationalforsamlings Beslutninger absolut kun kunde være bindende for Tyrkerne.

Men i denne alvorlige Stund for Islam viste sig atter det, som saa ofte har været dette religiøse Samfunds Kræftskade. Den emsige Kong Husajn af Hedjaz gjorde et Forsøg paa at udnytte Øjeblikket. Profeten Muhammed har selv udtalt, at Kalifatet, Værdigheden som hans Efterfølger, altid skulde forblive indenfor hans egen Stamme. Det var derfor ikke korrekt, naar man havde anerkendt de osmanniske Sultaner som Kalif; thi disse var jo ikke en Gang Arabere; men de muhammedanske Statsretslærere havde slaaet sig til Rø med det praktiske Hensyn, at det var nyttigt for Religionen, at dens Overhoved var den mægtigste verdslige Fyrste i Islam. Men nu var der jo Lejlighed til at gøre den aarhundredgamle Fejl god igen; Husajn var selv Konge — det var inden Abdulaziz ibn Saûd havde begyndt Angrebet imod ham —, og han var tillige autentisk Efterkommer i lige Linje, Led for Led, fra Profeten Muhammed. Husajn fik i en Fart sammenkaldt en Slags Kongres, der formeligt valgte ham til Kalif; ogsaa dermed vendte man tilbage til det oprindelige, at Kalifatet var et Valgrige. Men man opdagede snart, at denne tilfældige Valgforsamling mest havde bestaaet af Husajns egen Families Repræsentanter, og Valget vandt aldrig almindelig Anerkendelse. Det snart paafølgende Tab ogsaa af al verdslig Magt satte for Kalifspørgsmaalets Vedkommende Husajn fuldstændigt ud af Spillet.

Den uheldige Hedjazkonges hæsblesende Forsøg havde for-

kludret Spørgsmaalet, men derfor ingenlunde bragt en Anerkendelse af det tyrkiske Overgreb. De Fleste i Islam var stadig af den For-
mening, at man burde have en Kalif. At Tyrkiet, ogsaa bortset fra
selve denne Sag, syntes at fjærne sig mere og mere fra Islam for at
opbygge sin Fremtid paa et rent tyrkisk, nationalt Grundlag, maatte
ogsaa gøre Religionens Venner betænkelige. Der kunde være Ting
nok, som man kunde trænge til at tale om sammen. Kong Abdulaziz
imødekom dette almindeligt udbredte Ønske ved i 1927 at indbyde til
en fælles-islamisk Konference i Mekka. Det har aabenbart været hans
Tanke baade at samle det splittede og at høste Fordele for en per-
sonlig Politik; hvorvidt han skulde have tænkt sig Muligheden for
selv at blive Kalif, forlyder der intet om; helt udelukket er det ikke.

Indbydelsen samlede en forholdsvis talrig og repræsentativ For-
samling; ogsaa Tyrkerne var, trods al Angoras Modernisme, saa for-
sigtige at give Møde. Men større positive Resultater gav Konferencen
ikke; de forskellige islamiske Landes Interesser er saa splittede, at en
fælles Generalnævner, som de alle kan gaa op i, er meget vanskelig
at finde.

Men Kong Abdulaziz havde i alt Fald vist sin gode Vilje og der-
med skabt sig en Position ogsaa udenfor Arabien, der maaske ved
senere Lejligheder vil komme ham til Gode; han havde jo, skønt
Wahhabit, vist, at han satte Islams Fællesinteresser over Sektens.
Men fik han end ikke noget ud af Forsøget paa at organisere reli-
giøst udadtil, har han opnaaet saa meget mere ved den religiøse Or-
ganisation i sit eget Land.

Abdulaziz' Undersaatter kan nærmest sammenstilles med Crom-
wells Soldater, disse ensidige Fanatikere, der i den store Organisa-
tors Hænder blev saa brugbart et Redskab, ogsaa til alskens verds-
lige Formaal. Ligesom hine Puritanere som juridisk og moralsk Rette-
snor kun havde Bibelen, og endda nærmest kun det gamle Testa-
mente, har Wahhabiterne kun Koranen; deres Lov er den paa Mu-
hammeds Ord grundede kanoniske Lov. Dette giver den hele Sam-
fundsbygning i Kong Abdulaziz' Rige en udpræget middelalderlig
Karakter; naar man ser bort fra Geværerne og Automobilerne og en-
kelte andre Frugter af europæisk Teknik, som har listet sig ind, er
der i vore Dages wahhabitiske Centralarabien, i Levevis som i Tæn-
kesæt, ikke meget, som Profetens egne Samtidige ikke vilde kendes
ved, om de nu stod op af deres Grave.

Som i alle Religioner er naturligvis ogsaa her Menneskenes na-
turlige Anlæg stærkere end alle Dogmer; ogsaa i den centralarabiske
Fanatisme er der mange Afskygninger fra barbarisk Vildhed over lige-
vægtig Stiltfærdighed til skeptisk Overbærenhed. Og den fortræffe-

lige Menneskekender Abdulaziz forstaaer at bruge dem alle; de kølige Skeptikere er anvendelige til Handel og udenrigspolitiske Forretninger, de sindige ynder han at omgive sig med personlig, og Fanatikere bliver de forreste paa Kampens Dag. Med sjælden Kunst har Abdulaziz i sin egen Handlemaade altid forstaaet at lade den sande Fornuft have Overtaget, men samtidigt at bevare Fanatismens Kraft usvækket, saa at den, naar det virkelig gælder, kan gennemtrænge alle; de Krigere, der tror fuldt og fast, at de, naar de falder, vaagner umiddelbart op i Paradiset — de er, naar de tekniske Vilkaar ikke er altfor ulige, uovervindelige; det er kun det moderne Luftvaaben, der har kunnet faa Bugt med denne Fanatisme.

Den største Del af Befolkningen i Nedjd er militært organiseret, ligesom ogsaa Ungdommens Uddannelse har en udpræget militær Karakter; disse Mennesker kender, ligesom Cromwells Jærnsider, kun Sværdet og den hellige Bog. Ved enhver Slags Mønstring er Feltraabet det samme: det lyder i klangfuld Korthed: *sâmi-în, lâmi-în*. ۛ: hørende, glitrende; det vil sige saa meget som: vi er hørende, naar Kaldet lyder til Kamp paa Guds Vej, og vi kommer med glitrende Sværd. Den hele i Religionens Ramme sammensvejsede Masse danner et Broderskab og kaldes netop med dette Navn *Ikhwân* (Brødre). Det er ikke mindst de ved Erobring erhvervede Landsdeles Befolkning, som man har sørget for at faa ind i Broderskabets Rækker, hvor alle absolut er nødt til at holde Trit. En Del af „Brødrene“ er samlede i Landbrugskolonier, de saakaldte *Hidjrah*, og Kong Abdulaziz har været meget ivrig for at forøge Antallet af disse, ligesom han overhovedet, med sundt økonomisk Blik, gør sit Bedste for, hvor der er Mulighed, at faa Beduinerne til at blive fastboende Agerdyrkere. Og de af den religiøse Fanatisme kuede Stammer har ikke den ubændige Frihedstrang, der særtegner Befolkningen i den syriske Ørken og som faar denne til at holde fast ved det omstrefjende Liv trods alle dettes Anstrængelser og Savn; Araberen i Centralasien ved godt, at det er langt bedre og tryggere, at være Agerdyrkere end Nomader.

Arabien vil maaske en Gang blive et rigt Land, naar der er boret et tilstrækkeligt Antal Brønde og sat tilstrækkeligt mange oliedrevne Pumpemaskiner i Gang. Men foreløbigt er baade Agerdyrkere og Nomader afhængige af Regnen, hvis større eller mindre Rigelighed i dette vandfattige Land spiller en ganske afgørende Rolle. Det er ikke sært, at i den arabiske Digtning fra tidligste Tid Fremstillinger og Udtryk, der staar i Forbindelse med Regnen, indtager en stor Plads. Med de primitive Samfundsforhold indvirker ogsaa i vore Dage Regnmængden umiddelbart paa hele Befolkningens Velbefindende og paa Sta-

tens Finanser; disses vigtigste Indtægtskilder er den i Koranen foreskrevne Tiende (*zakât*), men dette Beløb gaar automatisk op og ned med Regnens Millimetertal. Regnmangel gør det umuligt at bevare det samme Kamelhold; i de tørre Aar kan Kamelerne dø i Tusindvis — ganske ligesom det gaar med Faarene i Australien —, og Kamelen er endnu som paa Profetens Tid tillige med Daddelpalmen Grundlaget for hele Arabiens økonomiske Liv.

Den omtalte Tiende ydes som Regel i Naturalier; det hænger sammen med det centralarabiske Riges primitive Karakter, at det ikke har egen Mønt. I Byerne kan man naturligvis ikke helt undvære Penge, men saa hjælper man sig med fremmede Møntsorter; almindelig Kurs i Nedjd har den indiske Rupi og Maria Theresiadaleren, samt en bestemt Slags Kobbermønter, der er prægede af en af de tidligere Sultaner i Oman; af saadanne Smaamønter, hvoraf en enkelt kan bestride en Mands Underhold for en Dag, gaar der tredsindstyve paa en Maria Theresiadaler. Af denne sidstnævnte Mønt, der ogsaa er i almindeligt Omløb i Zanzibar og flere andre Steder paa Afrikas Østkyst, udmøntes der i Europa bestandigt nye Beholdninger til Brug for Handelen paa Orienten; alene i Aaret 1925 havde den østrigske Stats Mønt en Nettofortjeneste paa halvanden Million Schilling paa Fremstillingen af denne Daler. Orientaleren vil kun modtage den Type for Pengestykker, som han nu en Gang er fortrolig med; at disse Mønter er lavet af Vantro, har selv de fanatiske Wahhabiter ikke saa svært ved at forsone sig med; naar det gælder Penge, bliver under alle Himmelstrøg Samvittigheden mindre ømtaalelig.

Paa Grund af Samfundets primitive Karakter er Handelen kun lidet udviklet, da Fornødenhederne er smaa, ud over hvad Landet selv frembringer. Det fortjener at fremhæves, hvad man i Europa ikke altid synes at være paa det Rene med, at Retssikkerheden er overmaade stor, takket være Kongens skrappe og upartiske Retshaandhævelse. Rihani fortæller, at naar paa en af de befærdede Karavaneveje en Kamel styrter med sin Ladning, kan Ejermændene trygt gaa til den nærmeste By for at skaffe sig en anden Kamel, og selv om det varer flere Dage, inden han kommer tilbage, vil han finde det døde Dyrs Ladning ganske urørt. Retsplejen hviler paa de i Koranen givne Forskrifter, og den er derfor ganske middelalderlig med meget haarde Straffe; for Tyveri er Straffen første Gang Afhugning af den højre Haand, hvilket er et Udtryk for Gengældelsestanken, idet Straffen rammer det Lem, der har begaaet Forbrydelsen. Lignende haarde Bestemmelser gælder ogsaa andre Forbrydelser; Europæere, der har besøgt Djidda, fortæller om de mange lemlæstede Skikkelser, man kan træffe her, efter at Wahhabiterne har faaet Magten. En

mangler en Haand, en anden en Fod, altsammen Resultater af den drakoniske Retspleje. Men Maalet, at højne den almindelige Rets-sikkerhed i Landet, synes at være naaet.

Koranen er hele Samfundslivets Grundlag, i stort som i smaat. og den paa Koranen byggede kanoniske Ret, den saakaldte *shariat*, er gældende Lov. Det har været Kong Abdulaziz' store Kunst, at han, skønt han langtfra selv er nogen Fanatiker — dertil er han for overlegen i Tankegang — har forstaaet at gøre Lydigheden mod ham til en Del af selve *shariat*. Naturligvis har han ikke undgaaet en Kamp med Gejstligheden, Ulema'erne, der som Fortolkere af den kanoniske Lov gjerne vilde sætte ogsaa selve Suverænen under deres Kontrol; men denne Kamp er, skønt den har været ret haardnakket, foregaaet i det Stille, og den er endt med Kongens Sejr. Med megen Kløgt har han overladt Gejstligheden alt det formelle, men de reale Afgørelser, dem, der betyder noget, har han forbeholdt sig selv. Kontrollen med, om Folk møder regelmæssigt i Moskeen. er Ulemaernes Sag, men om Kongeriget Nedjd skal slutte Forbund med de vantro Englændere eller ikke, det er noget, som Abdulaziz selv bestemmer.

Naturligvis udvikles der i et Samfund, der holdes strengt i Religionens Baand som det wahhabitiske, adskilligt Hykleri; af de af Rihani anstillede Jagttagelser synes det at fremgaa, at den nøjagtige Overholdelse af alle Forskrifter staar i omvendt Forhold til Afstanden fra Hovedstaden; det er hos Wahhabiternes forbudt ikke blot at nyde berusende Drikke, men ogsaa at ryge; de meget ivrige har ikke en Gang skaanet den ellers for Araberen saa uundværlige Kaffe. Ja, selv et saa uskyldigt Udslag af Livsglæde som det at synge er efter den strenge Lovfortolkning forbudt. Men naar Karavanen først er ude i Ørkenen, varer det ikke længe, inden de Rejsende faar Piben eller Cigaretten frem. Og naar Kong Abdulaziz er paa Togt med sine Mænd, kan det godt falde ham ind at sige: Saa, Folkens, nu er de fromme Hængehoveder langt borte; lad os nu faa en Sang.

Overhovedet gør Abdulaziz sit til at holde den bornerte Fanatisme indenfor Rimelighedens Grænser, fordi han har forstaaet, at der ogsaa udenfor Centralarabiens Grænser er en Verden, som det er nødvendigt at tage Hensyn til. Han er Wahhabiternes Fører, men det har andre været før ham, og naar han er naaet saa vidt, er det i Kraft af sine personlige Egenskaber. Abdulaziz ibn Saûd svarer i meget til Arabernes Forestilling om den ideale Hersker; han er retfærdig, stræng, tapper og gavmild — det var ikke mindst paa sin Nærighed, at Husajn ibn Ali forspildte sine Chancer. Den jævne Araber er ofte meget kortsynet i sine økonomiske Dispositioner; han bruger, hvad han har, uden at tænke paa Dagen i Morgen. Men hver

den af Landets Børn, der saaledes er kommen i Knibe, kan trygt henvende sig i det kongelige Palads i Riad. Takket være en omfattende Forsynlighed har Abdulaziz altid store Forraad af al Slags til Rede, saa at han kan imødekomme enhver Bøn om Hjælp; han er, saaledes som det naturligtvis kun er muligt i et begrænset og usammensat Samfund, i Ordets egentlige Forstand bleven en Landsfader.

Samtidigt med at han saaledes vaager over Undersaatternes Vel, følger han omhyggeligt Begivenhedernes Gang baade i den nærmere og fjærnere Verden. Rihani meddeler i sin Bog adskillige af de politiske Samtaler, han har haft med Kongen; Abdulaziz' Udtalelser præges, netop som man maa vente det af et saadant Naturgeni med ret begrænsede Forudsætninger, af en ejendommelig Blanding af Naivitet og Skarpsindighed. Værd at lægge Mærke til er det, at vi ogsaa hos Kong Abdulaziz møder den ret ringeagtende Dom om Efterkrigstidens Europa, som desværre er bleven saa almindelig overalt i den nærmere og fjærnere Orient. Af alle de Ulykker, som Krigen har bragt over vor Verdensdel, er utvivlsomt Tabet af Prestige, politisk som økonomisk, langt den største. Europa, siger Kongen en Gang i sit karakteristiske Fyndsprog, netop saaledes som den begavede Araber kan udtrykke sig, — Europa er en Jærndør med ingen Ting bagved. I saadan en Ytring har man hele Manden for sig lyslevende.

Derimod har han, som alle Østerlændinge, meget høje Tanker om De forenede Stater i Amerika. Man mener i Orienten, at det var Amerika, der bragte Afgørelsen i Verdenskrigen, og man betragter de europæiske Stater som Amerikas økonomiske Vasaller. Kong Abdulaziz vilde ikke have noget imod at knytte nærmere Forbindelser med Amerika, som alle Beduiner vil han helst holde sig til dem, som han anser for at være de stærkeste. Men der er her den Vanskelighed, at de Kredse i Nordamerika, som har mest Interesse for Arabien, er dem, der er nærmest knyttede til Missionen, og for dem vil der absolut være spærret overalt indenfor Kong Abdulaziz' Omraade; selv om han for de mulige religiøse Resultaters Skyld uden Frygt kunde give de amerikanske Missionærer fri Adgang, vilde han dermed skabe en Konflikt med den fanatiske Del af sine egne Undersaatter, som han ikke har nogen Interesse af at fremkalde. Naar selv Franskmændene i Damaskus for et Par Aar siden maatte lade den danske Østerlandsmissionær fortrække, fordi man fra muhammedansk Side rejste Krav derom, forstaaer man, at Kong Abdulaziz ikke vil give de amerikanske Missionærer Indpas; naar han har forstaaet at gøre den wahhabitiske Fanatisme til sit politiske Redskab, er det kun, fordi han har givet den frit Spillerum i alt, hvad der angaar selve det religiøse.

Det hænger sammen med det orientalske Samfunds Karakter, at

de politiske Resultater, der opnaas, som oftest er saa nøje knyttede til deres Skabers Person, at de fremstaar og gaar til Grunde med den. Selvom man i Orientens Historie har visse — dog ikke særligt mange — Dynastier, der fortsætter sig gennem Aarhundreder, skifter den virkelige Magts Midtpunkter hurtigt fra Sted til Sted. Kong Abdulaziz har, skønt udgaaet af en gammel Herskerslægt, skabt sig sin nuværende, anselige Magtstilling saa at sige paa bar Bund. Han har en Række Sønner, af hvilke nogle allerede har faaet tildelt betydeligere Stillinger; om nogen af disse vil egne sig til at være Arvtager ogsaa i Ordets reale Betydning, vil først Fremtiden vise. Men endnu staar Abdulaziz ibn Saûd selv i sin fulde Kraft, ingenlunde den ringeste af den Række Høvdingeskikkelser, som Orienten netop i vor Tid kan opvise: Mustafa Kemal Pasha, Riza Shah, Gandhi, Abdulaziz ibn Saûd — hvad har Europa ved en Mandjævning egentligt i Øjeblikket at sætte op imod dem?
